

УДК: 502.4:712.23(477.85)

© 2008

*Гаврилянчик Р.Ю., кандидат сільськогосподарських наук,
Степась А.В., кандидат сільськогосподарських наук,
Подільський державний аграрно-технічний університет*

ЕКОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ПЕРСПЕКТИВНИХ ТЕРИТОРІЙ ДЛЯ ВКЛЮЧЕННЯ В ЗАПОВІДНУ ЗОНУ МАЙБУТНЬОГО ХОТИНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ

*Рецензент – доктор сільськогосподарських наук І.М. Ковтунік,
Подільський державний аграрно-технічний університет*

Ключові слова: флора, фауна, ландшафти, моніторинг, природно-заповідний фонд.

Постановка проблеми.

Із розвитком науки і техніки, невинного збільшення антропогенного навантаження на довкілля зростає роль та значення природно-заповідних територій і об'єктів. Однією з найефективніших форм охорони цінних природних об'єктів і територій є їх заповідання – взяття під охорону держави. Створення заповідних територій необхідне для збереження цінних видів рослинного і тваринного світу, унікальних ландшафтів, геологічних, палеонтологічних об'єктів тощо. Поряд із цим раціональне, невиснажливе використання природних ресурсів неможливе без існування і моніторингу її постійних еталонів – заповідних об'єктів та територій. Це дає змогу виявити зміни, що вносить людина в довкілля, порівняти природний та окультурений ландшафти і, в кінцевому результаті, виробити стратегію екологічно збалансованого природокористування. Тобто охорона територій та об'єктів природи шляхом їх заповідання має на меті не лише збереження їх у недоторканому стані. При цьому ставляться завдання значно ширші і відповідальніші – наукові, рекреаційні, еколого-освітні та виховні.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. Дослідженням відомих вчених окремих країн встановлено, що збереження біорізноманіття видів рослинного і тваринного світу неможливе без 10-15% заповідності [1-2]. На даний час відсоток заповідності в Україні сягає лише 5%. У зв'язку з цим мережа територій та об'єктів природно-заповідного фонду України розширюється за рахунок мінімально антропогенно порушених земель та акваторій, а також тих, на яких ширше представлені види тварин і рослин, які занесені до Черво-

Викладено матеріал про природно-заповідний фонд Кельменецького району, зокрема про природно-заповідні об'єкти. Вивчено питання про необхідність створення майбутнього Хотинського національного природного парку. В цьому плані досліджено флору і фауну, ландшафти зазначених територій.

ної книги України, а також рідкісні рослинні угруповання, занесені до Зеленої книги України. Робота спрямована на те, щоб у кожній фізико-географічній провінції був щонайменше

один природний, біосферний заповідник або національний природний чи регіональний ландшафтний парк, де охорона природних комплексів і збереження екологічної рівноваги поєднуюватимуться з організованими формами підготовки кадрів, екологічного виховання, екологічного туризму, регламентованого відпочинку на природі.

Результати досліджень. У Чернівецькій області відсоток заповідності територій сягає лише 9% [2]. Тому, спираючись на рекомендації багатьох вчених, потрібно збільшити його хоча б до 15%. Цьому сприятиме створення національного природного парку "Хотинський". Нині проводиться робота зі створення Хотинського національного природного парку, який займатиме акваторію Дністра та прилеглі території Хотинського і Кельменецького районів – усього близько 19 тис. га. Тут створені й функціонують 38 територій та об'єктів природно-заповідного фонду України загальною площею 3200 га, які забезпечують охорону фітобіоти. Серед них: ландшафтні заказники місцевого значення (Бабинська стінка – 1109 га, Молодівський яр – 276,3 га, Поливанів яр – 411 га, Зарожанська дача – 129 га, Гриняцька стінка 1 – 52,1 га, Гриняцька стінка 2 – 41,4 га); історико-архітектурний заповідник Хотинська фортеця (з геологічними та геоморфологічними утвореннями) – 22 га; пам'ятки природи загальнодержавного значення (Шилівський ліс – 60 га, Рухотинський ліс – 49 га); заповідні урочища (Буковий праліс – 33 га, Дубовий праліс – 13 га, Ділянка пралісу – 10 га, Бучок – 5,8 га, Реліктова бучина – 60 га) та інші. Вони ваблять своєю неповторною красою, різноманіт-

ністю флори і фауни. У межах території майбутнього заповідника встановлено перебування 5 тис. видів тварин, 37 видів безхребетних – комах, молюсків, павукоподібних. У лісових масивах ландшафтного заказника місцевого значення “Бабинська стінка” дослідженнями виявлено окремі рідкісні рослини, в тому числі Нестір красильний, підсніжник “неопалима купина”, орхідею “венерині черевички”, рідкісні види барвінку та плюща.

На територіях проектного національного природного парку “Хотинський” виявлено 42 раритетних видів рослинного світу. За загальною кількістю раритетних видів проективаний національний природний парк займатиме п’яте місце серед національних парків України. Найбільше цих видів зустрічаються у складі лісових фітоценозів, поширених переважно в лісах Хотинської височини. Чотирнадцять із них є унікальними і віднесені до Червоної книги України. По сьогодні природним довкіллям обох районів опікується Хотинський держлісгосп.

БІБЛОГРАФІЯ

1. Заповідна справа в Україні: Навч. посібн. /За загальною редакцією М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К., 2003. – 306 с.

Досліджувана територія має значний рекреаційний потенціал. На даний час зони відпочинку в с. Гринячка (літні будиночки бази відпочинку) та в с. Рухотин (літній табір молоді) практично не використовуються; частина з них знаходиться в аварійному стані. Дністровські стінки поблизу сіл Рашків та Гордівці, скелі біля сіл Нагоряни та Комарів придатні для скелелазіння. Ландшафти західних схилів Хотинської височини та Грушівського мандру придатні для здійснення польотів на дельта- і парапланах. Для проведення полювання на території проектного національного природного парку наявні мисливські бази, що потребують реконструкції.

Висновок. Отже, проведена оцінка біологічного різноманіття та рекреаційної цінності території свідчить, що для повного розкриття рекреаційного потенціалу й збереження та відновлення рідкісних видів рослинного і тваринного світу доцільно було б об’єднати окремі території та об’єкти природно-заповідного фонду в НПП “Хотинський”.

2. Шмандій В.М., Солошич І.О. Управління природоохоронною діяльністю: Навч. посібн. – К.: Центр навч. літ-ри, 2004. – 296 с.